

УДК 321.01:811.161.2'27

Соловйова А. С.,
кандидат політичних наук, доцент б.в.з.
кафедри політичних наук, Чорноморський
національний університет ім. Петра Могили
(Україна, Миколаїв), soloan2003@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ НЕОБХІДНОСТІ ЗМІЦНЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Представлена спроба розглянути концепт «політичний дискурс» у його зв'язку із сутністю і специфікою суспільно-політичних неологізмів, що є особливо актуальним в умовах необхідності зміцнення національної безпеки.

Автором визначені специфіка розгляду поняття «політичний дискурс» у вітчизняній науці та його характерні риси; виявлено специфіку появи неологізмів в українській політичній лексиці у 2013–2016 рр.; розроблено коротку класифікацію політичних неологізмів; визначено основний зміст поняття «мова ненависті/ворожнечі» у вітчизняному та європейському дискурсі. Також наведено напрями протидії проявам мови ненависті/ворожнечі, що в перспективі в комплексі з іншими заходами може дозволити зміцнити національну безпеку.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять структурно-функціональний, діалектичний, синергетичний та інші підходи.

В ході дослідження виявлено, що неологізми в політичній мові виникають за умов певних політичних або соціальних перетворень та криз; як реакція на політичний курс або реформи, що не підтримуються частиною суспільства.

Ключові слова: політичний дискурс; неологізм; політична мова; політична комунікація; мова ненависті/ворожнечі.

Економічна та суспільно-політична ситуація в країні безпосередньо впливає на життя та діяльність її громадян. В останні роки в Україні виникають значні зміни в громадському і політичному житті суспільства, це впливає на характер комунікативного процесу між владою та суспільством. Сучасна українська політична мова виступає ефективним інструментом, який не лише забезпечує вироблення та передачу політичної інформації, але й використовується з метою творення політичних ідей. Акцентування уваги громадян на важливих питаннях та проблемах державного масштабу відбувається шляхом використання мовних засобів, зокрема метафор та неологізмів. Очевидним є той факт, що в процесі розвитку суспільства виникають нові поняття, які обумовлені соціальними і політичними змінами в суспільстві. Поява в сучасній українській мові значної кількості неологізмів є цілком закономірним явищем для сучасної України. Важливе місце в мовній репрезентації неологізмів належить суспільно-політичній (політологічній) лексиці та термінології.

В той же час, однією з найбільш актуальних проблем сучасного світу є збереження миру та безпеки. Це питання однаково важливе як у глобальному вимірі, так і в масштабі кожної окремої країни. На жаль, останнім часом подібна проблематика отримала в Україні додаткову актуалізацію, що, безперечно, пов'язано із зовнішньою агресією, починаючи з 2014 року. Від так особливо важливим стає пошук шляхів зміцнення національної безпеки, як з метою збереження територіальної цілісності, так і для забезпечення можливості реалізації незалежного курсу нашої держави. Все це зумовлює актуальність дослідження особливостей сучасного українського політичного дискурсу.

Питання використання мови як важеля влади у своїх роботах висвітлювали А. Баранов [1], Р. Блакар [2], О. Гелих [4], Л. Масенко [12] та ін. Проблеми дискурсу є ключовими у дослідженнях таких зарубіжних науковців, як Т. ван Дейк, Е. Бенвеніст, Ю. Габермас,

М. Фуко, Г. Кук та інших. Серед вітчизняних дослідників дискурсом цікавились Л. Нагорна [14], В. Герасимов [5], В. Дем'янков [7], Н. Кондратенко [10] тощо.

Питання появи новотворів у політичній мові як невід'ємної характеристики вітчизняного політичного дискурсу безперечною важливістю свого дослідження привертає увагу наукової спільноти. Зокрема, великим колективом акторів вже реалізовані проекти щодо формування словників неологізмів, які з'явилися в українській лексиці з кінця 2013 р. (навчальний енциклопедичний словник-довідник «Сучасна політична лексика» [18] та «Новітня політична лексика (неологізми, okazіоналізми та інші новотвори)» [15]).

Отже, метою даної статті є окреслення особливостей політичний дискурсу й суспільно-політичної лексики (зокрема, неологізмів) в контексті необхідності зміцнення національної безпеки.

Завданнями дослідження, які поставлені і вирішуються в роботі в контексті головної мети, є наступні: визначити особливості розгляду поняття «політичний дискурс» у вітчизняній науці; охарактеризувати особливості політичного дискурсу в українських реаліях; виявити специфіку появи неологізмів в українській політичній лексиці; розробити коротку класифікацію суто політичних неологізмів; визначити основний зміст поняття «мова ненависті / ворожнечі» у вітчизняному та європейському дискурсі.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять структурно-функціональний (комплексний розгляд складових та елементів політичного дискурсу у поєднанні з їх функціональним навантаженням), діалектичний (дає змогу забезпечити об'єктивність в оцінюванні дійсності та обґрунтувати причинно-наслідкові зв'язки), синергетичний (за необхідності дослідження філософських та філологічних понять у політологічному контексті) та критико-конструктивний (при узагальненні опрацьованих матеріалів) підходи. Наукова новизна зумовлена актуальною проблематикою, яка до цього часу не отримала цілісного аналізу у вітчизняній політичній науці. Результати дослідження можуть бути застосовані в різних галузях політичної науки, філософії, філології, як в академічних, так і прикладних цілях.

Ведучи мову про предмет нашого дослідження, доцільним буде, на думку автора, розпочати із розгляду ключового поняття – «політичний дискурс». Вивчення сутності концепту «політичний дискурс» набуло особливої актуальності останнім часом у зв'язку з тим, що політична комунікація та політична мова почали використовуватися як інструменти маніпулювання свідомістю. Зокрема, можна виділити декілька найбільш поширених трактувань концепту «дискурс»: розмова; бесіда; тренування мислення; загалом, як процес мислення; послідовна промова стосовно певної думки; висловлення судження та підбиття підсумків тощо. Еволюцію в інтерпретації даного поняття у латинській мові простежують також В. Герасимов та М. Льїн. Вони спочатку трактують його як «розмова», «бесіда», а згодом «пояснення», «аргумент» та «логічне міркування» [5, с. 62]. Відповідно зі зростанням уваги до політичного дискурсу постає необхідність більш глибоко трактувати цей концепт. Зокрема, В. Дем'янков

визначає дискурс передусім як текст у його становленні перед інтерпретатором [7, с. 32]. Українська дослідниця Л. Нагорна стверджує, що дискурс у сучасній його інтерпретації є явищем дійсності зі знаковою природою та певною структурованістю [14, с. 33]. Отже, поняття «політичний дискурс» є важливим для нашого дослідження з огляду на те, що воно підкреслює тісний зв'язок тексту і контексту, а також його різноманітних інтерпретацій із урахуванням каналів політичної комунікації.

Політичний дискурс як різновид дискурсу, метою якого є завоювання, збереження і здійснення політичної влади, завжди відповідає рівню розвитку суспільства і є репрезентацією дискурсу влади та її політики. Його завданням є переконати адресата, спонукати до дії. Саме політичний дискурс обумовлює цілі та ідеали суспільства, пропонує бажану модель політичних та соціальних цінностей. Серед основних особливостей сучасного українського політичного дискурсу можна назвати наступні: фрагментарність; великий вплив ситуаційного аспекту та контексту; залежність контенту від комунікатора; значний вплив маніпулятивних технік і прийомів тощо.

Невід'ємною складовою сучасного політичного дискурсу із достатньо високим коефіцієнтом ефективності впливу виступають неологізми та новотвори сучасної мови. Вивчення неологізмів є цікавим, перш за все, через можливість виявлення ступеню впливу різних факторів на людину та на державу в цілому. Такими чинниками можуть виступати соціально-культурні зміни, економічні та політичні фактори, військова загроза.

Саме політичний дискурс є однією зі сфер, де найпомітнішим є використання неологізмів–запозичень та новоутворень, що зумовлюється інтенсивним процесом оновлення його лексичного складу.

Такі мовні явища як новотвори та неологізми в політичній сфері є відображенням подій та уявлень громадян щодо стану речей в державі та світі. В той же час вони самі стають джерелом пізнання світу політичного. Новотвори й неологізми можуть як спрощувати розуміння політичних дій та процесів, так і давати назву новим явищам та процесам, що відбуваються в суспільно-політичному житті суспільства.

Неологізми – це новоутворені слова або такі слова, які набули нового значення завдяки соціальним, економічним, політичним або культурним змінам в суспільстві. Їх сьогодні використовують різні верстви населення, що беруть активну участь в громадському та політичному житті соціуму. Політичні неологізми дозволяють сконцентрувати увагу на тих поняттях, предметах та явищах, які раніше не були визначені. Це свідчить про зв'язок соціально-політичних перетворень з появою неологізмів в політичній сфері.

Отже, цей термін застосовується, щоб охарактеризувати збагачення словникового складу в окремі історичні періоди. Можна говорити про неологізми періоду Другої світової війни, періоду перебудови, періоду т.зв. Помаранчевої революції і т.д.

У розвинених мовах щороку з'являються тисячі неологізмів. Але лише незначна кількість закріплюється в мові надовго, стають невід'ємною частиною лексики.

За визначенням дослідника О. Стишова, «неологізми – це слова, словосполучення, фразеологізми, окремі їхні значення, що з'явилися на певному етапі розвитку мови для позначення нових реалій і понять, периферійних номінацій, актуалізація яких зумовлена соціальними і територіальними чинниками функціонування літературної мови, а також оказіоналізми (індивідуально-авторські новації), використані одноразово в мовній практиці певного автора, видання... чи в конкретному тексті» [17, с. 289].

У «Лінгвістичному словнику» Н. Котелової, неологізм визначається, як слово, значення слова чи словосполучення, яке нещодавно з'явилося в мові (новостворені, які були відсутні раніше) [11]. Політичні неологізми, що відображають проблеми, актуальні для певного відрізка часу як для представників політичної еліти, так і простих громадян, можна класифікувати за різними критеріями (сферою їх функціонування та вживання; за способом їх створення; за технологією поширення; за оцінками, що в них містяться тощо). Політичний неологізм неодмінно повинен бути концептуально обумовлений і нести певну ідею, закладену в насичену символами форму.

Парадокс політичного неологізму полягає в тому, що, незважаючи на новизну ідеї, його форма повинна легко упізнаватись. Саме цим можна пояснити те, що найбільш вдалі політичні неологізми утворені з компонентів вже існуючих; шляхом поєднання реальних слів загальнонаціональної мови; шляхом переосмислення значення та зміни полярності оцінки слів мови [13, с. 34].

Умовою створення ефективного політичного неологізму є гармонізація зовнішньої форми, внутрішньої форми і семантики; тільки в цьому випадку він може стати реальним «меседжем», посланням.

Очевидно, що деякі неологізми виконують певну символічну функцію і діють на колективну підсвідомість, тобто безпосередньо впливають на наші вчинки, що може мати наслідком різні форми індивідуального чи колективного самовираження. Подібного роду новотвори слугують своєрідними культурними позначками та відображають поляризацію між групами за критерієм «свій – чужий», яка існує в Україні. Адже різноманітні ярлики для позначення ворога є необхідним компонентом будь-якого протистояння чи конфлікту.

Сучасні трансформаційні процеси, що відбуваються в Україні обумовили виникнення великої кількості неологізмів. Слід звернути увагу, що в останні роки активізувалися екзотичні лексеми, пов'язані з позначенням певного роду процесів, акцій, власних назв. Так в українській мові та політичному дискурсі з'явилися такі слова, як «Автомайдан», «анексія Криму», «антимайдан», батальйони «Айдар», «Донбас», «Крим», «Січ», «ватник», «Свромайдан», «зелені чоловічки», «кіборги», «колоради», «ленінопад», «диванна сотня», «Небесна сотня», «Революція гідності», «сепар», «укроп» та інші [8; 9].

В окремий блок можна виділити слова, які в 2014–2016 рр. вперше з'явилися в політичному дискурсі (наприклад, «ввічливі люди», «Кримнаш», «ватники», «колоради»). Особливо цікавим є повернення до активного вживання деяких термінів із повною або

частковою зміною значення (наприклад, анексія, Ново-росія тощо).

Враховуючи розглянуті вище характерні риси та специфічні особливості неологізмів, можна запропонувати наступну їхню класифікацію за походженням:

– Власне новотвори:

Утворені зі складання основ слів для більш короткого або виразного позначення: лєнінопад, Євромайдан, кнопкодави, Автомайдан;

– Утворені від власних назв та імен. Деякі антропоніми й топоніми, які вживаються в переносному, узагальненому значенні, можуть набувати ознак символів, тобто відбувається перехід власних назв у загальні: путіни, бандери, тітушки, азівка, кисельовщина тощо. Зворотний процес (перехід загальних назв у власні назви) також є актуальним: Порох, Шоколадний Король (П. Порошенко), Грузин (М. Саакашвілі), Пастор (О. Турчинов).

Власні імена для новостворюваних предметів або явищ та понять, що не існували раніше і з'явилися разом з відповідними реаліями: Небесна Сотня, диванна сотня (диванні війська), ДНР, ЛНР, Революція гідності, «зелені чоловічки».

– Слова, що набули нового символічного значення (з метою досягнення художнього ефекту та посилення емоційного впливу): укроп, колорад, ватник.

– Словосполучення, що набули нового символічного значення: Будинок Профспілок, візитівка Яроша, АГО, гуманітарний конвой.

– Індивідуально-авторські політичні неологізми, джерелом яких можуть бути цитати публічних людей: «Няш–Мяш» (прокурор Криму Н. Полонська), «країна–бензоколонка» (американський політик–республіканець Дж. Маккейн), «ввічливі люди» (президент Російської Федерації В. Путін).

– Окремою групою можна вважати спеціальні хештеги, що активно використовувалися в мережах Twitter, Google+, Facebook, Instagram тощо (#євромайдан, #кримнаш, #кримненаш, #russiainvadedukraine, #savedonbasspeople тощо). В президентській, парламентській виборчих кампаніях та на місцевих виборах 2014–2015 рр. в Україні хештеги активно використовувалися в соціальних мережах цілим рядом кандидатів та політичних партій. Хештеги використовуються також в якості маяків для учасників різного роду заходів (в т.ч. політ. акцій, мітингів, флеш–мобів тощо) з метою ідентифікації один одного.

На сьогодні однією зі специфічних форм політичного дискурсу у сучасному світі стає мова ненависті/ворожнечі, в рамках якої активно використовуються новотвори та неологізми. Останнім часом в Україні подібні прояви у політичному житті стають все більш звичними, зокрема це особливо помітно на прикладі матеріалів Інтернет–мережі. Існує достатньо класичне трактування, подане Комітетом міністрів Ради Європи. Зокрема, в Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи №97 (20) під терміном «мова ненависті» (англ. *hate speech*) маються на увазі всі види висловлювань, котрі поширюють, розпалюють, підтримують або виправдовують расову ненависть, ксенофобію, антисемітизм та інші форми ненависті, викликані нетерпимістю, в тому числі нетерпимістю, що виявляється у формі агресивного націоналізму

та етноцентризму, дискримінації меншин і ворожого ставлення до них, а також іммігрантів та осіб, що за своїм походженням належать до іммігрантів [3; 16]. Тож можемо визначати мову ненависті/ворожнечі як систематичні висловлювання та інші форми самовираження, які спрямовані на проявлення агресії, направленої на людину або групу осіб за ознаками їхньої відмінності («інакшості» – стать, релігія, раса або сексуальна орієнтація). З огляду на статистичні дані та думки експертів, дана проблема є однією з найбільш гострих і важливих як у контексті особистої, так і національної безпеки.

Найбільш характерними підставами для виникнення мови ненависті/ворожнечі в Україні можна вважати регіональне («географічне») підґрунтя, чинник інтерпретації історичного минулого та мовний фактор. Тоді як групи за релігійним, расовим, національним та статевим показниками є деякою мірою менш вразливими.

Оскільки феномен мови ненависті/ворожнечі є одним з найбільш потенційно небезпечних у політичному дискурсі, особливо із врахуванням непростого внутрішньо– та зовнішньополітичної ситуації, доцільним буде виділити наступні напрямки протидії її проявам: поінформованість (поширення інформації про права людини та реагування на їхнє порушення; проведення просвітницької роботи (тренінги, семінари, відкриті лекції), присвяченої загальним проблемам мови ненависті/ворожнечі, методам протидії її проявам, різним видам упереджень, стереотипів та дискримінації, що призводять до ворожнечі, та їх негативному впливу на суспільство); виховання толерантності (поширення матеріалів, які містять позитивну характеристику потенційних об'єктів ненависті); активна громадянська позиція (реагування на матеріали та статті, розміщені в мережі Інтернет, що містять ознаки мови ненависті/ворожнечі; виважена дискусія із авторами матеріалів, постів, які можуть призводити до ворожнечі або є проявами різних форм нетерпимості); критичне мислення (перевірка джерел надходження інформації; зв'язка матеріалів з різних альтернативних джерел); залучення авторитетів (посилання на відомих авторитетних осіб з різних сфер життєдіяльності, які засуджують мову ненависті/ворожнечі, бойкотують насильницькі сайти) тощо.

Висновки. Сьогодні українська держава знаходиться на етапі побудови нової системи комунікації між суспільством і владою. Політична мова виступає не тільки інструментом для опису подій та процесів, що відбуваються у державі, але виступає важливим чинником впливу на політичну ситуацію шляхом формування ціннісних настанов та поведінкових стереотипів. У той же час політичний дискурс ми трактуватимемо як комунікативне явище, складовою якого є й соціально–політичний контекст, тобто надання інформації про учасників комунікації та процеси сприйняття повідомлень.

Підсумуємо, що в процесі розвитку суспільства неминуче виникають нові поняття, які обумовлені соціальними і політичними змінами в суспільстві. Поява в сучасній українській мові значної кількості неологізмів є цілком закономірним явищем для сучасної України. Важливе місце в мовній репрезентації

неологізмів належить суспільно-політичній (політологічній) лексиці та термінології. Сьогодні слід продовжувати вивчення даної сфери, більш глибоко розглядати сутність та роль політичних неологізмів, їхній вплив на розуміння людиною політичної ситуації та політичного процесу, в чому і полягають перспективи подальших досліджень.

Важливими чинниками, які активізують створення та засвоєння неологізмів у політичному дискурсі, виступають сучасні політичні процеси трансформаційного та революційного характеру, переоцінка цінностей, євроінтеграційний курс в різних галузях життя суспільства (особливо, суспільно-політичній) тощо. В цілому, розглядаючи неологізми в політичній сфері слід виокремити наступні закономірності:

1. Неологізми в політичній мові виникають за умов певних політичних або соціальних перетворень та криз; як реакція на політику, політичний курс, реформи, що не підтримуються частиною суспільства.

2. Особливість використання політичних неологізмів полягає у тому, що вони несуть певну емоційну та культурну цінність. Сьогодні такі неологізми як #КрымНаш!, «тітушка», «укроп», «бандерівці», «колоради» використовуються як ярлики, тобто є характерними культурними маркерами того регіону, де вони вживаються (Схід-Захід). Результатом використання неологізмів у фазі гострих соціально-політичних перетворень є створення ярликів, підміна понять, розподіл на «своїх» та «чужих», що призводить до загострення суперечностей та розколу суспільства.

3. Період існування та розвитку політичних неологізмів можна представити у вигляді циклу: періоди найвищого розвитку змінюються періодами відносної стабільності. В Україні дану циклічність можна прослідкувати в період з 2004 по 2014 рік. В 2004 р. події на Майдані у період з 22 листопада по 26 грудня отримали назву «Помаранчева революція». До 2010 р. в Україні спостерігався відносний спокій щодо утворення неологізмів. Поява в 2010 р. неологізмів «тітушки», «кнопкодави», «попередники» була обумовлена перемогою на виборах президента України В. Януковича. В 2013–2014 р. більшість неологізмів («Євромайдан», «ватник», «диктаторські закони», «небесна сотня», «революція гідності», «сепари», «укроп» та ін.) з'явилися у ході масштабних протестів та антитерористичної операції на сході України.

На переконання автора, неологізація лексичного складу мови й процеси, які є новаційними за своєю суттю та пов'язані з потенційними можливостями мовної системи, є показовими чинниками, що свідчать про відкритість даної системи й динамічний характер мови.

Список використаних джерел

1. Баранов А. Н. Оптимизация социальной функции языка, функционирование языка как средства воздействия / А. Н. Баранов // Введение в прикладную лингвистику. – М., 2001. – С.208–286.
2. Блакар Р. Язык как инструмент социальной власти / Р. Блакар // Язык и моделирование социального взаимодействия. – М., 1987. – С.88–124.
3. Вебер Анн. Навчальний посібник з проблематики «мови ненависті» / А. Вебер / [пер. з англ. Східно-Європейського Інституту Розвитку; за заг. ред. Павліченка О. М.]. – К.: Тютюкін, 2010. – 96 с.

4. Гелих О. Я. Язык как средство управления насилием: проблема образования / О. Я. Гелих // Образование и насилие. Сборник статей / Под ред. К. С. Пирогова. – СПб., 2004. – С.169–181.

5. Герасимов В. И., Ильин М. В. Политический дискурс-анализ / В. И. Герасимов, М. В. Ильин // Политический дискурс: история и современные исследования. Сборник научных трудов. – М., 2002. – 184 с. – (Политическая наука / РАН. Институт научной информации по общественным наукам; 2002, №3. Серия: «Политология»). – С.61–71.

6. Громовенко В. В. Особливості словотворення неологізмів в українському політичному дискурсі / В. В. Громовенко // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Мовознавство». – 2016. – №11. – Вип.22. – С.37–42.

7. Демьянков В. З. Политический дискурс как предмет политологической филологии / В. З. Демьянков // Политический дискурс: история и современные исследования. Сборник научных трудов. – М., 2002. – 184 с. – (Политическая наука / РАН. Институт научной информации по общественным наукам; 2002, №3. Серия: «Политология»). – С.20–32.

8. Карп'як О. Вата з укропом: мова політичних мемів [Електронний ресурс] / О. Карп'як // ВВС Україна. – 8.08.2014. – Режим доступу: http://www.bbc.co.uk/ukrainian/entertainment/2014/08/140807_new_words_ko

9. Кацуба Н. 21 революционный неологизм [Электронный ресурс] / Н. Кацуба // – Авторский взгляд. Лампа. – 8.09.2014. – Режим доступа: <http://lampa.today/politika/21-ukrainskij-revoljucionnyj-neologizm/>

10. Кондратенко Н. В. Український політичний дискурс: текстуралізація реальності: монографія / Н. В. Кондратенко. – Одеса: Чорномор'я, 2007. – 156 с.

11. Котелова Н. З. Лингвистический энциклопедический словарь / Н. З. Котелова. – М.: СЭ, 1990. – 331 с.

12. Масенко Л. Т. Мова і суспільство: Постколониал. вимір / Л. Т. Масенко. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська акад.»; Всеукр. т-во «Просвіта» ім. Тараса Шевченка, 2004. – 163 с.

13. Миньяр-Белоручева А. К проблеме создания политических неологизмов [Электронный ресурс] / А. Миньяр-Белоручева // Серия «Лингвистика». – Вестник ЮУрГУ. – 2012. – Вып.15. – №25. – С.32–37.

14. Нагорна Л. Б. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики / Л. Б. Нагорна / НАН України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень. – К.: Світогляд, 2005. – 316 с.

15. Новітня політична лексика (неологізми. Оказіоналізми та інші новотвори) / [П. Я. Вдовичин, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]; заг. ред. Хоми Н. М. – Львів: «Новий Світ-2000», 2015. – 492 с.

16. Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи №97 (20) про «мову ненависті». – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_093

17. Стишов О. А. Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації): монографія / О. А. Стишов. – К.: Вид. Центр КНЛУ, 2003. – 388 с.

18. Сучасна політична лексика: навч. енциклопед. словник-довідник / [П. Я. Вдовичин, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]; за наук. ред. Хоми Н. М. – Львів: «Новий Світ-2000», 2015. – 395 с.

References

1. Baranov A. N. Optimizacija social'noj funkcii jazyka, funkcionirovanie jazyka kak sredstva vozdejstvija / A. N. Baranov // Vvedenie v prikladnuju lingvistiku. – M., 2001. – S.208–286.
2. Blakar R. Jazyk kak instrument social'noj vlasti / R. Blakar // Jazyk i modelirovanie social'nogo vzaimodejstvija. – M., 1987. – S.88–124.
3. Veber Ann. Navchal'nyj posibnyk z problematyky «movy nenavysti» / A. Veber / [per. z angl. Shidno-Jevropejs'kogo Instytutu Rozvytku; za zag. red. Pavlichenka O. M.]. – K.: Tjutjukin, 2010. – 96 s.
4. Geliх O. Ja. Jazyk kak sredstvo upravlenija nasilija: problema obrazovanija / O. Ja. Geliх // Obrazovanie i nasilie. Sbornik statej / Pod red. K. S. Pirogova. – Spb., 2004. – S.169–181.
5. Gerasimov V. I., Il'in M. V. Politicheskij diskurs-analiz / V. I. Gerasimov, M. V. Il'in // Politicheskij diskurs: istorija i sovremennye issledovanija. Sbornik nauchnyh trudov. – M., 2002. – 184 s. – (Politicheskaja nauka / RAN. Institut nauchnoj informacii

po obshhestvennym naukam; 2002, №3. Serija: «Politologija»). – S.61–71.

6. Gromovenko V. V. Osoblyvosti slovtvorennja neologizmiv v ukrai'ns'komu politychnomu dyskursi / V. V. Gromovenko // Visnyk Dnipropetrovs'kogo universytetu. Serija «Movoznavstvo». – 2016. – №11. – Vyp.22. – S.37–42.

7. Dem'jankov V. Z. Politicheskij diskurs kak predmet politologicheskoy filologii / V. Z. Dem'jankov // Politicheskij diskurs: istorija i sovremennye issledovaniya. Sbornik nauchnyh trudov. – M., 2002. – 184 s. – (Politicheskaja nauka / RAN. Institut nauchnoj informacii po obshhestvennym naukam; 2002, №3. Serija: «Politologija»). – S.20–32.

8. Karp'jak O. Vata z ukropom: mova politychnykh memiv [Elektronnyj resurs] / O. Karp'jak // BBC Ukrai'na. – 8.08.2014. – Rezhym dostupu: http://www.bbc.co.uk/ukrainian/entertainment/2014/08/140807_new_words_ko

9. Kacuba N. 21 revolucionnyj neologizm [Elektronnyj resurs] / N. Kacuba // – Avtorskij vzgljad. Lampa. – 8.09.2014. – Rezhim dostupa: <http://lampa.today/politika/21-ukrainskij-revoljutsionnyj-neologizm/>

10. Kondratenko N. V. Ukrai'ns'kyj politychnyj dyskurs: tekstualizacija real'nosti: monografija / N. V. Kondratenko. – Odesa: Chornomor'ja, 2007. – 156 s.

11. Kotelova N. Z. Lingvisticheskij jenciklopedicheskij slovar' / N. Z. Kotelova. – M.: SJe, 1990. – 331 s.

12. Masenko L. T. Mova i suspil'stvo: Postkolonial. vymir / L. T. Masenko. – K.: Vyd. dim «Kyjevo–Mogyljans'ka akad.»; Vseukr. t-vo «Prosvita» im. Tarasa Shevchenka, 2004. – 163 s.

13. Min'jar–Beloručeva A. K probleme sozdaniya politicheskikh neologizmov [Elektronnyj resurs] / A. Min'jar–Beloručeva // Serija «Lingvistika». – Vestnik JuUrGU. – 2012. – Vyp.15. – №25. – S.32–37.

14. Nagorna L. B. Politychna mova i movna polityka: diapazon mozhlyvostej politychnoi' lingvistyky / L. B. Nagorna / NAN Ukrai'ny; Instytut politychnykh i etnonacional'nykh doslidzhen'. – K.: Svitogljad, 2005. – 316 s.

15. Novitnja politychna leksyka (neologizmy. Okazionalizmy ta inshi novotvory) / [I. Ja. Vdovychyn, L. Ja. Ugryn, G. V. Shypunov ta in.]; zag. red. Homy N. M. – L'viv: «Novyj Svit–2000», 2015. – 492 s.

16. Rekomendacii' Komitetu ministriv Rady Jevropy №97 (20) pro «movu nenavysti». – Rezhym dostupu: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_093

17. Styshov O. A. Ukrai'ns'ka leksyka kincja XX stolittja (na materialy movy zasobiv masovoi' informacii): monografija / O. A. Styshov. – K.: Vyd. Centr KNUU, 2003. – 388 s.

18. Suchasna politychna leksyka: navch. encykloped. slovnyk–dovidnyk / [I. Ja. Vdovychyn, L. Ja. Ugryn, G. V. Shypunov ta in.]; za nauk. red. Homy N. M. – L'viv: «Novyj Svit–2000», 2015. – 395 s.

Soloviova A. S., PhD in Political Science,
docent of Political Science Department,
Black Sea National University of Petro Mohyla
(Ukraine, Mykolayiv), soloan2003@gmail.com

Specifics of modern Ukrainian political discourse in the context of the need to strengthen national security

The article presents an attempt to consider the concept of «political discourse» and the specificity of socio-political neologisms, which is especially relevant in the context of the need to strengthen national security.

The author defined the specifics of considering the concept of «political discourse» in the national science and its features. Also in the paper the specificity of the appearance of neologisms in the Ukrainian political vocabulary in 2013–2016 is revealed. A short classification of political neologisms is developed. The main content of the hate speech in the national and European discourse is defined. The author has identified the main trends of countering hate speech, so ones in the long run, together with other measures, may allow strengthening of national security.

Structural–functional, dialectical, and synergetic approaches are theoretical and methodological basis of the research.

The study revealed that neologisms in the political language arise because of some political or social changes and crises; as a reaction to political course, reforms, that are not supported by the part of society.

Keywords: political discourse; neologism; political language; political communication; hate speech.

* * *

УДК 329.8/329.11

Філатов Б.,
кандидат юридичних наук, член політичної ради
політичної партії «Українське об'єднання патріотів»
м. Дніпро (Україна, Дніпро), bfilatow@i.ua

ПАРТІЙНІ СТРАТЕГІЇ СУЧАСНИХ ПАТРІОТИЧНИХ ПОЛІТИЧНИХ СИЛ: ВІДОБРАЖЕННЯ В ІНСТИТУЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЯХ

Розглянуті засади стратегічних рішень у партійному менеджменті патріотичного сегменту сучасних демократичних країн. Вивчено технологічні та емотивно–ціннісні засади вироблення стратегій та їх співвіднесення із політичними результатами. Надано увагу спробам впровадження зарубіжного досвіду партійного менеджменту в сучасній Україні в умовах розбудови парламентсько–президентської республіки. Виявлені особливості партійних стратегій патріотичних політичних сил у контексті їх інституційних трансформацій та зростання політичного капіталу. Визначені відмінності партійних стратегій патріотичних політичних сил від решти політичних організацій і структур у сучасному світі і Україні. Означено чинники реалізації успішної партійної стратегії. Серед яких визначено такі вагомні чинники як внутрішня єдність і демократичні засади функціонування патріотичних політичних сил. Робиться висновок щодо стратегічних рекомендацій політичних партій, що можуть відповідати національним інтересам і виступати чинником масштабних політичних перетворень у найближчому майбутньому.

Ключові слова: партійна стратегія, партійний менеджмент, патріотичні партії, громадянське суспільство, політичні маніпуляції, політична консолідація.

Політичні перетворення в інституційному секторі сучасних демократій є рушійними силами подальшої еволюції демократичної політичної системи в цілому. Погляди сучасних науковців на співвідношення участі політичних сил у формуванні дієвої та інтегрованої політичної структури, здатної ефективно відповідати на виклики кризового оточення, ставляться під сумнів через банкрутство доктринальних обґрунтувань партійно–політичного життя та тріумф маргінальних політичних сил у багатьох країнах. Партійний менеджмент у сучасних демократичних країнах виступає не лише знаряддям адекватного операційного керування діями та використання політичних ресурсів. Сьгодні політичні партії змушені мати розгалужену систему фандрайзінгу з метою забезпечення коштами та підтримки своєї діяльності на тривалу перспективу. Суперництво політичних партій за постіндустріальної доби вже давно перейшло із сфери змагання за політичну владу у віртуальний світ маніпуляцій та медійного представництва. За таких умов стратегія дій політичних партій позбавляється колишньої однозначності та набуває розгалуженості, залежно від кон'юнктури вона стає ситуативною. Інституційна мімікрія (набуття окремими політичними інститутами рис та ознак інших, перетворення партій на громадські рухи і мережі, і навпаки) інституалізація невідомих відносно локальних угруповань на потужні формальні політичні сили, призводить до думки про необхідність гнучкості у сучасному партійному менеджменті. В умовах прогресуючого розвитку медіакратії зацікавити виборця лише однією інституційною формою або апеляцією до застарілих доктринальних положень майже неможливо. Отже, партійна стратегія має бути спрямована на постійне оновлення бренду та його просування у конкурентних умовах. Однак, слід розуміти, що політичні відносини лише у метафоричному розумінні засвоюють досвід економічної сфери. Тому результатом стратегії сучасних політичних сил має бути не лише, і не стільки медіарепрезентація,